

Sygn. akt **IC 79 12**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Mariusz Tchórzewski

Protokolant: Katarzyna Radek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 października 2013 r. w Lublinie

sprawy z powództwa R. P. (1)

przeciwko M. C. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

wyrok zaoczny z dnia 22 czerwca 2012 r. utrzymuje w mocy, w całości.

IC 79/12 UZASADNIENIE

Pozwem zarejestrowanym ostatecznie w dniu 1.02.2012 r. (k.1), R. P. (1) wniósł o uznanie za bezskuteczną względem niego umowy darowizny nieruchomości lokalowej opisanej w pozwie, należącej uprzednio do jego dłużnika S. P. (1), jako dokonanej w celu uniemożliwienia, lub znaczącego utrudnienia wyegzekwowania wierzytelności powoda objętej tytułem wykonawczym - prawomocnym orzeczeniem sądowym, opatrzonym klauzulą wykonalności.

W chwili zamykania rozprawy wyznaczonej na dzień 22.06.2012 r., na którą nie stawiła się pozwana M. C. (1), brak było w aktach sprawy jakiegokolwiek pisma procesowego od strony pozwanej, zawierającego ustosunkowanie się strony do żądań pozwu i Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem zaocznym uwzględnił powództwo w całości (protokół k.73, wyrok k.74).

W dniu 25.06.2012 r., dołączono do akt „Odpowiedź na pozew” pozwanej, z daty wpływu do Sądu 22.06.2012 r. (k.75-77), a twierdzenia i wnioski zawarte w piśmie strona ponowiła w sprzeciwie z dnia 4.07.2012 r. (k.80), wnosząc o oddalenie powództwa z uwagi na brak świadomości obdarowanej pozwanej o działaniu darczyńcy w celu pokrzywdzenia jego wierzycieli, a także wobec wskazania przez pozwaną innego majątku ojca S. P. (1) – nieruchomości gruntowej – wystarczającego dla zaspokojenia roszczeń powoda.

Powód w toku dalszego procesu konsekwentnie podnosił, że majątek wskazywany przez pozwaną, z uwagi na ustanowione na nim ciężary i ograniczenia w rozporządzaniu, nie może być uważany za składnik majątku dłużnika, z którego wierzyciel może w sposób prostszy i łatwiejszy uzyskać zaspokojenie swoich roszczeń, pozwana podtrzymywała argumentację zgłoszoną powyżej (bezsporne).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

S. P. (1) z dniem 6.05.2009 r. został wpisany do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Wójta Gminy P., jako przedsiębiorca zajmujący się wydobywaniem żwiru, piasku, gliny, kaolinu (zaświadczenie k.33). Umową z dnia 10.11.2008 r. nabył, za kwotę 72000,- zł własność niezabudowanej nieruchomości rolnej o powierzchni 61900 m², oznaczonej jako działka nr (...), położonej we wsi G., gmina J., obejmującej nieużytki i teren zachwaszczony

(akt notarialny k.186-188, zeznania S. P. (1)k.302 i nast.). W dniu 19.11.2008 r. został wpisany przez Sąd Rejonowy w Szydłowcu, w dziale II księgi wieczystej Kw (...)(obecnie (...)), jako właściciel przedmiotowej nieruchomości (zawiadomienie k.189).

Decyzją z dnia 21.05.2009 r. nr (...)Marszałek Województwa (...)udzielił S. P. (1), prowadzącemu działalność pod firmą Kopalnia (...)(...)I' ", koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż zlokalizowanych na opisanej powyżej nieruchomości, na okres do 30.06.2019 r. (pismo k.257, decyzja k.258, zeznania S. P. (1)k.302v-303).

Budowę odcinka drogi ekspresowej (...) w okolicach S. prowadził przedsiębiorca z branży budownictwa (...) S.A. w K. (od 1.01.2010 r. działający pod firmą (...) S.A. w K.) i w dniu 20.08.2009 r. spółka ta zawarła ze S. P. (1) umowę nr (...) na podstawie, której zobowiązał się on do dostaw kruszywa w okresie 24.08.2009 r. – 30.10.2010 r. w ilościach i zgodnie z harmonogramem dołączonym do umowy, za łączną cenę 2 mln zł (pozew ze sprawy IX GC 749/10 Sądu Okręgowego w Krakowie k.323-324). Strony umówiły się, że w przypadku dokonania dostawy niezgodnej pod względem ilościowym z umową, czy w przypadku przerwy w dostawach ponad 14 dni, zamawiająca kruszywo spółka będzie uprawniona do odstąpienia od umowy ze skutkiem natychmiastowym, a jeżeli przyczyną odstąpienia będzie wina dostawcy (S. P. (1)) lub przyczyny od niego zależne, będzie on zobowiązany uiszczyć na rzecz zamawiającej spółki karę umowną w wysokości 10% wartości deklarowanego kruszywa (czyli 200000,- zł) (pozew k.324).

W celu wykonania tej umowy S. P. (1), który nie dysponował własnym sprzętem zmechanizowanym, zawarł szereg umów z innymi przedsiębiorcami, między innymi z M. Z. (1) prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) (w zakresie przewozu pozyskanych kopalin) oraz z R. P. (1) prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą P.U.H. „ (...)” (w zakresie usług wydobywczych spycharką K. i koparkami K. oraz E., w kopalni)(umowa z 15.09.2009 r. k.379-380), jednak już od następnego miesiąca od zawarcia opisanych umów S. P. (1) zaprzestał regulowania płatności swoim kontrahentom, którzy za sukcesywnie wykonywane nadal usługi objęte umowami, wystawiali faktury VAT. Wobec braku ich realizacji przez S. P. (1), zarówno M. Z. (1), jak też R. P. (1) wystosowali w 2010 r. bezskuteczne wezwania do zapłaty (wezwanie R. P. z 6.07.2010 r. k.381-382, pozew M. Z. k.363). Ostatecznie, Sąd Rejonowy w Kielcach w dniu 1.03.2011 r., w sprawie V GNc 764/11 zasądził od S. P. (1) na rzecz M. Z. (1) całość należnej mu kwoty z tytułu niezapłaconej ceny za wykonaną usługę (nakaz k.366), a w wyniku pozwu z 30.08.2010 r. (k.367-372) ten sam Sąd, w sprawie V GNc 2993/10, w dniu 10.08.2010 r. zasądził kwoty 81018,93 zł oraz 4630,- zł tytułem zwrotu kosztów postępowania od S. P. (1) na rzecz R. P. (1), nadając orzeczeniu w dniu 27.10.2010 r. klauzulę wykonalności (tytuł wykonawczy k.8).

Wobec zaprzestania przez S. P. (1) regulowania należności za świadczone mu usługi, na początku 2010 r. dotychczasowi kontrahenci zaprzestali wykonywania umówionych prac i S. P. (1)nie był w stanie regulować swoich zobowiązań wobec (...) S.A.w K., w zakresie ilości i terminowości dostarczania surowców na budowę drogi (zeznania S. P. (1)j.w., pozew k.325) i od maja 2010 r. dostarczał kruszywa mineralne w ilościach znacznie mniejszych, niż umówione 1000 ton dziennie, a w okresie 10-29.07.2010 r. zaprzestał dostaw w ogóle (j.w.), mimo pełnej świadomości konsekwencji finansowych, wynikających z zawartej umowy z (...) S.A.w K.. Kontrahent (spółka) kilkakrotnie (poczynając od czerwca 2010 r.) wzywał S. P. (1)do należytego wykonywania umowy, lecz wobec bezskuteczności tych działań odstąpił od kontraktu (j.w., wezwania k.330, 331, 332, oświadczenie k.333) i ostatecznie wyrokiem z dnia 24.11.2011 r., wydanym w sprawie IX GC 749/10 Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od S. P. (1)należności wynikające z przedmiotowej umowy na rzecz (...) S.A.w K., w kwocie ponad 200000,- zł (wyrok k.338).

W 2010 r. S. P. (1)zamieszkiwał w D., gmina P., na nieruchomości, której był współwłaścicielem w 1/2 części (zeznania S. P. (1)j.w.). Po zaprzestaniu regulowania swoich długów, sprzedał w 2011 r. przedmiotowy udział w nieruchomości osobie trzeciej i opuścił dotychczasowe miejsce zamieszkania, dokonując wymeldowania oraz nie ujawniając od tej chwili swoim dotychczasowym kontrahentom i organom państwowym miejsc swego faktycznego pobytu i zamieszkania, nie dopełniając obowiązku meldunkowego (zeznania S. P. (1)j.w., zeznania M. C.k.428, informacja policji k.170).

W dniu 14.04.2010 r., a więc w okresie, kiedy nie regulował swoich długów wobec kontrahentów oraz nieprawidłowo wykonywał umowę w zakresie dostaw kruszywa (z powodu braku sprzętu), S. P. (1) w sposób świadomy – z pokrzywdzeniem swoich wierzycieli – przeznaczył posiadane środki finansowe na zakup nieruchomości lokalowej oraz udziału w nieruchomości z przypisanym do niego prawem do miejsca parkingowego, przeznaczając nabywaną nieruchomość położoną w L.przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Lublinie prowadził księgę wieczystą Kw (...), na „zabezpieczenie na starość” (zeznania S. P. (1)j.w., akt notarialny k.9-11).

W dniu 16.07.2010 r. S. P. (1) zawarł z córką M. C. (1) umowę darowizny prawa własności nieruchomości lokalowej (nabytej przez niego 3 miesiące wcześniej, w dniu 14.04.2010 r.), położonej w L.przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Lublinie prowadził księgę wieczystą Kw (...) wraz z prawami przynależnymi, a obdarowana córka M. C. (1) ustanowiła na rzecz ojca S. P. (1) nieodpłatną dożywotnią służebność zamieszkiwania w całym darowanym jej lokalu (akt notarialny k.9-11). M. C. (1) zamieszkuje we własnym lokalu mieszkalnym w miejscowości T., w lokalu darowanym jej przez ojca bywa wyłącznie sporadycznie, przestrzega tylko terminowego opłacania należności związanych z nieruchomością, natomiast opłaty za media dostarczane do lokalu reguluje na bieżąco S. P. (1) (zawarł umowy na swoje nazwisko), który w tym lokalu mieszka okresowo, w różnych przedziałach czasu, nie ujawniając tego faktu organom państwowym i wierzycielom (zeznania M. C.i S. P. (1)j.w.).

Od 2010 r. sądowe i administracyjne organy egzekucyjne wszczęły – na wniosek wierzycieli S. P. (1) – szereg postępowań egzekucyjnych, skutkiem czego w 2011 r. Sąd Rejonowy w Grójcu kilkakrotnie rozstrzygał w przedmiocie zbiegów egzekucji (postanowienie w sprawie I Co 2439/11 k.147-148, postanowienie w sprawie I Co 1116/11 k.355). Do łącznego prowadzenia egzekucji sądowych i egzekucji administracyjnych wyznaczono Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Przysusze A. K., która aktualnie prowadzi przeciwko S. P. (1) postępowania egzekucyjne:

- Km 3632/11 z wniosków połączonych Wójta Gminy J., Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w W., Naczelnika Urzędu Skarbowego w G., (...) Wojewódzkiego Inspektoratu (...) w R. – zadłużenie łączne ponad 23000,- zł;
- Km 144/12 z wniosku ZUS – zadłużenie ponad 2700,- zł;
- Km 817/12 z wniosku (...) Bank (...) S.A. w W. – zadłużenie ponad 96000,- zł;
- Km 847/12 z wniosku (...) S.A. w K. – zadłużenie ponad 226000,- zł;
- Km 1149/12 z wniosku P. K. - zadłużenie ponad 69000,- zł;
- Km 3873/10 z wniosku R. P. (1) – zadłużenie wynikające z tytułu wykonawczego opisanego powyżej (zaświadczenie k.400);
- Km 2685/11 z wniosku M. Z. (1) - zadłużenie wynikające z tytułu wykonawczego opisanego powyżej (odpis Kw k.317).

Organ egzekucyjny w toku tych postępowań ustalił, że od 2010 r. S. P. (1) nie prowadzi żadnej ujawnionej działalności gospodarczej, nie posiada żadnych kwot na otwartych rachunkach bankowych ani wierzytelności, oficjalnie utrzymuje się ze świadczenia emerytalno-rentowego, które zostało zajęte w toku egzekucji, a całość pozyskiwanych kwot jest przekazywana wyłącznie na poczet zaległości podatkowych ze sprawy Km 3632/11, nie jest właścicielem pojazdów mechanicznych, zaś sam dłużnik nie odbiera korespondencji pod żadnym ujawnianym adresem jego pobytu i nie składa organowi egzekucyjnemu wyjaśnień, co do swego majątku (zaświadczenie k.400). Jedynym ustalonym przez organ egzekucyjny majątkiem S. P. (1) jest opisana powyżej nieruchomość, na której została zlokalizowana kopalnia pisaku (aktualnie na powierzchni ok. 5 ha – zeznania S. P. (1)j.w.). W stosunku do tej nieruchomości wierzyciel R. P. wszczął 1.12. 2010 r. egzekucję (odpis Kw k.318-319), która postanowieniem z dnia 29.12.2011 r. została umorzona w stosunku do tego wierzyciela (k.357), jednakże samo postępowanie w przedmiocie egzekucji z tej nieruchomości nie zostało ukończony i nie zniweczono skutków zajęcia rzeczy, z uwagi na fakt, że stosowne wnioski złożyli w późniejszym

okresie także inni wierzyciele: M. Z. (1), (...) S.A.w K., (...) Bank (...) S.A.w W., P. K.(odpis Kw (...), wnioski k.212 i nast.). Na wniosek R. P. (1)w księdze wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości w dniu 17.03.2011 r. została wpisana hipoteka przymusowa (w oparciu o przywołany tytuł wykonawczy), w kwocie 81018,93 zł (odpis Kw k.118v, zawiadomienie k.208). Dodatkowo, w dziale III przedmiotowej księgi wieczystej zamieszczono ostrzeżenie, że w dniu 9.08.2010 r. S. P. (1)zawarł ze Z. O.warunkową umowę sprzedaży nieruchomości (odpis Kw k.118). W dniu 28.01.2011 r. w sprawie Km 3873/10 Komornika sądowego A. K.oświadczenie złożył A. P.(k.349), występujący w imieniu (...)Sp. z o.o. w W.(odpis KRS k.275 i nast.), wskazując, że w istocie przedmiotowa umowa warunkowa została zawarta pomiędzy S. P. (1), a Z. O., który reprezentował wskazaną spółkę, zaś na poczet umówionej ceny spółka zapłaciła dług S. P. (1)w wysokości 70000,- zł w Banku Spółdzielczym w J., co skutkowało wykreśleniem hipoteki umownej ustanowionej wcześniej na tej nieruchomości (wniosek i zawiadomienie k.245 i nast.), zaś sama spółka jest winna S. P. (1)kwotę 120000,- zł z różnych tytułów (protokół k.349). Organ egzekucyjny dokonał zajęcia tej wierzytelności S. P. (1)(k.380), lecz w dniu 5.02.2011 r. spółka złożyła w postępowaniu egzekucyjnym kolejne oświadczenie precyzując oświadczenie poprzednie i wskazując, że na poczet ceny zakupu nieruchomości od S. P. (1)istotnie uiszcza kwotę 70417, 08 zł, która została przekazana do banku celem zwolnienia nieruchomości od obciążenia hipotecznego oraz kwotę 5000,- zł zadatku wypłaconego właścicielowi. Na poczet dalszych rozliczeń między stronami przejęła dług sprzedawcy wobec G. K., w konsekwencji czego będzie zobowiązana – dopiero po zawarciu umowy przenoszącej własność nieruchomości – do uiszczenia S. P. (1)pozostającej reszty ceny w kwocie nie przekraczającej 26000,- zł (oświadczenie k.145). Dodatkowo przedstawiciel spółki wskazał, że ujawnione obciążenia nieruchomości skłaniają spółkę do odstąpienia od umowy warunkowej, pod warunkiem jednoczesnego zwrotu przez S. P. (1)kwoty 75417,08 zł, co bezspornie nie nastąpiło do chwili obecnej (fakt przyznany przez pełnomocnika pozwanej na rozprawie w dniu 7.10.2013 r., k.428, oświadczenie spółki k.392). W dniu 3.02.2011 r. S. P. (1)i A-Z (...) Sp. z o.o.w W.zawarli kolejną umowę, umowę dzierżawy całej nieruchomości objętej księgą wieczystą Kw (...), na okres 15 lat, bez obowiązku uiszczania czynszu na rzecz wydzierżawiającego (akt notarialny k.393-396), dzierżawca jest zobowiązany – w drodze kolejnej umowy ustnej - wyłącznie do uiszczania podatku od nieruchomości (zeznania S. P. (1)j.w.). W oparciu o tę umowę Marszałek Województwa (...)decyzją nr (...) z dnia 14.02.2011 r. przeniósł na rzecz dzierżawiającej spółki koncesję udzieloną S. P. (1)na wydobywanie kopaliny z przedmiotowej nieruchomości (decyzja k.258-259, informacja k.257).

W związku z całkowitą bezskutecznością egzekucji (z dotychczasowego majątku S. P. (1)) wierzytelności objętych tytułem wykonawczym ze sprawy V GNc 2993/10 Sądu Rejonowego w Kielcach, R. P. (1)wniósł do Sądu Rejonowego w Grójcu o zobowiązanie dłużnika do wyjawienia majątku (sprawa o aktualnej sygnaturze I Co 424/12), jednakże wobec niepodejmowania przez dłużnika korespondencji kierowanej na ustalone w sprawie kolejne adresy jego zamieszkania i wybiórczego odbioru korespondencji kierowanej do niego na adres kancelarii pełnomocnika córki z niniejszego postępowania, postępowanie to podlegało kilkukrotnemu zwieszeniu i mimo nakazania dłużnikowi złożenia wykazu majątku oraz przyrzeczenia, nakazania przymusowego doprowadzenia dłużnika do Sądu, celem wykonania orzeczenia, nie zostało zakończone (bezsporne, dokumenty ze sprawy k.163-173, 310, pismo pełnomocnika pozwanej k.359-360).

W chwili zamknięcia rozprawy w dniu 7.10.2013 r. powyższy stan faktyczny pozostawał tożsamy w stosunku do stanu istniejącego w dacie wyrokowania zaocznego w niniejszym postępowaniu (bezsporne).

Do chwili obecnej S. P. (1)nie zapłacił obciążającego go względem powoda długu, mimo formalnego dysponowania składnikami majątku nieruchomego, nie podjął próby sfinalizowania przeniesienia własności nieruchomości gruntowej na kontrahenta z umowy warunkowej, celem uzyskania stosownych środków pieniężnych. Nie próbował również porozumieć się z powodem w sprawie ugodowego załatwienia sporu (bezsporne).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przedstawione wyżej dowody w postaci dokumentów prywatnych i urzędowych (złożonych w kopiach i odpisach prawdziwości, których z oryginałami nikt nie kwestionował), tworzących łańcuch dowodów wzajemnie się uzupełniających, a które pozwoliły na weryfikację wiarygodności dowodów osobowych: zeznań pozwanej i S. P. (1), w zakresach odnoszących się do ustalonych w sprawie faktów. Co do zasady, S. P. (1)nie kwestionował swego zadłużenia, niewiarygodnie starając się jedynie przedstawić jako „ofiara”

działań swoich wierzycieli, a nie jako osoba, która świadomie i z premedytacją nie wykonywała zawartych z nimi umów. Zeznania w tej części są tym bardziej niewiarygodne, że w okresie, kiedy świadek nie płacił swoich długów, posiadane środki finansowe przeznaczył na zakup nieruchomości lokalowej w L., podejmując niezwłocznie dalsze czynności prawne mające ją zabezpieczyć przed ewentualną egzekucją na rzecz jego wierzycieli. Niewiarygodne (sprzeczne z faktami wynikającymi z dokumentu urzędowego – zaświadczenia komornika) jest także twierdzenie świadka, że z jego świadczenia emerytalnego jest spłacane zadłużenie powoda, gdyż organ egzekucyjny jednoznacznie wskazał, że całość tak pozyskiwanych kwot jest przeznaczana na spłatę zaległości podatkowych świadka. Sąd, biorąc pod uwagę cały zgromadzony w sprawie niniejszej materiał dowodowy, w szczególności zaś wskazane wyżej i omówione dowody z dokumentów oraz korelujących z nimi fragmentów zeznań S. P. (1), odmówił przymiotu wiarygodności zeznaniom pozwanej w zakresie, w jakim wywodziła ona brak jakiejkolwiek wiedzy o sytuacji majątkowej ojca i motywach zawarcia umowy darowizny zwłaszcza, że darowizna lokalu w ogóle nie miała służyć zaspokojeniu potrzeb życiowych obdarowanej, która też - w świetle jej zeznań - miała pozostawać z darczyńcą w ostrym konflikcie. Twierdzenia pozwanej w tym zakresie Sąd uznał za niewiarygodne, choć nie miało to żadnego wpływu na ocenę zasadności powództwa, o czym będzie mowa w dalszej części motywów.

Sąd oddalił wniosek dowodowy pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu szacunku nieruchomości. Wniosek ten zmierzał do wykazania, że S. P. (1) posiada obecnie majątek o znacznej wartości, nie znajduje się w stanie niewypłacalności i możliwym jest zaspokojenie się powoda z posiadanego przez niego majątku – nieruchomości gruntowej. Zważyć jednak należy, że sam S. P. (1) wycenił ten składnik majątku na kwotę 72000,- zł, uiszczając taką cenę w chwili zakupu nieruchomości w 2008 r., a w chwili wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie wysokość wierzytelności przysługującej powodowi od dłużnika przenosiła już 80000,- zł. Nieruchomość, w świetle przywołanych dokumentów urzędowych oraz faktów przyznawanych przez S. P. (1), jest nieruchomością rolną złożoną głównie z nieużytków, na przeważającej powierzchni (5 z 6 ha) jest obecnie w stanie zdegradowanym, jako wyrobisko kopalniane odkrywkowe, na pozostałej części, przeznaczonej także pod wydobycie kopalin, porośnięta jest krzakami i niemożliwa do rolnego wykorzystania. W stosunku do przedmiotowej nieruchomości właściciel (dłużnik powoda) zawarł w 2010 r. z podmiotem trzecim warunkową umowę sprzedaży, podmiot trzeci na poczet umowy uiszczył już określone kwoty, co znalazło wyraz we wpisie stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości (właściciel nie zaskarżył wpisu w postępowaniu instancyjnym). Przedmiotowa nieruchomość od lutego 2011 r. jest przedmiotem dzierżawy na okres 15 lat, w przypadku sprzedaży egzekucyjnej ewentualny nabywca nieruchomości wstąpiłby w prawa wydzierżawiającego (art. 1002 k.p.c.), nie uzyskując – w świetle umowy zawartej przez S. P. (1) i dzierżawiacą spółkę, żadnych korzyści z tego tytułu (dzierżawca przez okres kilkunastu lat nie musi uiszczać czynszu) oraz godząc się na dalszą degradację nieruchomości w ramach udzielonej dzierżawcy koncesji na wydobywanie kopalin. Wbrew stanowisku pozwanej, nie wymaga wiadomości specjalnych stwierdzenie faktu, że nieruchomość wymagająca – za kilkanaście lat (okres, po którym ewentualny nabywca może dopiero objąć ją we władanie) – ogromnych prac rekultywacyjnych na powierzchni około 6 ha, celem odtworzenia jej przeznaczenia na cele rolne, po wydobyciu części złoża kruszywa, obecnie ma wartość znacząco niższą, niż ustalona w chwili jej nabycia (kilka miesięcy przed uruchomieniem kopalni), w odniesieniu do powierzchni niezdegradowanej. Przypomnieć zaś należy, że nieruchomość w takim pierwotnym stanie S. P. (1) nabył za 72000,- zł, a w realiach kraju, w ostatnich latach nie zaistniały w sferze gospodarczej żadne zjawiska ekonomiczne, skutkujące widocznym, gwałtownym wzrostem cen jednostkowych nieruchomości – nieużytków na terenach wiejskich, nie przeznaczonych pod zabudowę. Oprócz powyższych zastrzeżeń, pozwana, wskazując obecnie ten składnik majątku dłużnika, z którego powód-wierzyciel mógłby skutecznie dążyć do zaspokojenia jego roszczeń pomija fakt, że w przypadku sprzedaży egzekucyjnej, pierwszoplanowo z sumy uzyskanej z egzekucji pokrywane są wszelkie koszty postępowania (w tym związane z opisem i oszacowaniem nieruchomości przez biegłego rzeczoznawcę) oraz wynagrodzenie organu egzekucyjnego, w stosunku do tej nieruchomości wszczęto kilka odrębnych postępowań, z wniosku różnych wierzycieli i ich łączne prowadzenie przez komornika nie uchyła „odrębności” procesowej, zaś kwota, którą realnie uzyskuje wierzyciel egzekwujący zawsze jest znacząco niższa od wartości rynkowej sprzedanej licytacyjnie nieruchomości. Strona pozwana wazkie znaczenie zdawała się przypisywać faktowi ustanowienia hipoteki przymusowej na rzecz powoda, na tej nieruchomości wywodząc, że daje to szansę powodowi na zaspokojenie roszczeń z pominięciem pozostałych wierzycieli. Wniosek ten nie zasługuje na uwzględnienie, w świetle ustalonych w sprawie faktów. Nieruchomość została zajęta przez organ

egzekucyjny w 2010 r., stosowny wpis został niezwłocznie zamieszczony w dziale III księgi wieczystej (bezsporne). Hipoteka przymusowa na rzecz R. P. (1) została z kolei wpisana do księgi wieczystej w marcu 2011 r. (bezsporne), a w toku dalszych czynności egzekucyjnych w innych sprawach, do egzekucji z przedmiotowej nieruchomości przyłączali się dalsi wierzyciele (vide ustalenia faktyczne). Okoliczność umorzenia takiej egzekucji z udziałem R. P. (1) była o tyle bezprzedmiotowa, że zgodnie z obowiązującym przepisami dalsi egzekwujący wierzyciele mogą wyłącznie przyłączać się do postępowania wszczętego wcześniej (nie mogą toczyć się odrębne postępowania o egzekucję z tej samej nieruchomości), zachowując swoje odrębne uprawnienia procesowe, niezależnie od działań, zaniechań innych wierzycieli egzekwujących. Tym samym, przedmiotowa nieruchomość jest wciąż skutecznie zajęta w postępowaniu egzekucyjnym, mimo że w stosunku do pierwszego z wierzycieli, który dany rodzaj egzekucji zainicjował, postępowanie umorzono, jedność postępowania w przedmiocie egzekucji z nieruchomości utrzymuje skutki wszystkich czynności dokonanych przez organ egzekucyjny od początku, nie wymagają one, co do zasady, powtórzenia. W realiach sprawy okolicznością bezsporną, wynikającą z dokumentów zawartych w aktach księgi wieczystej (przywołanych w ustaleniach faktycznych) jest to, że zabezpieczenie hipoteczne na rzecz R. P. (1) zostało dokonane w marcu 2011 r., czyli już po zajęciu nieruchomości przez organ egzekucyjny i po następczym (por. art. 924 k.p.c.) wpisie stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, a zgodnie z brzmieniem art. 1025 § 1 pkt 5 k.p.c. obowiązującym od dnia 20.02.2011 r., należność zabezpieczona hipoteką, która powstała (została wpisana konstytutywnie do księgi wieczystej) po zajęciu rzeczy (jak w niniejszej sprawie), nie jest uwzględniana w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji w kategorii piątej, lecz wyłącznie w ramach kategorii dziewiątej, razem z wierzytelnościami pozostałych wierzycieli, którzy prowadzą egzekucję (por. wyrok SN z 3.02.1998 r. I CKN 403/97 OSP 1998/11/196, uchwała SN z 7.12.2006 r. III CZP 108/06 OSNC 2007/9/134 oraz red. J.Gołączyński „Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz” 2012 r., t.24 do art. 1025). W konsekwencji, dowód wnioskowany przez stronę pozwaną był zbędny dla oceny zasadności powództwa, gdyż i tak w świetle faktów ustalonych w sprawie, mając również na względzie dyspozycję art. 1026 § 1 i 2 k.p.c., powód nie uzyskałby zaspokojenia całej wierzytelności z tego składnika majątkowego dłużnika nawet wtedy, gdy realną choćby w minimalnym stopniu była konstatacja, że obecna wartość tej nieruchomości, uwzględniająca jej stan faktyczny oraz bez dochodowe obciążenie obligacyjne na okres kilkunastu lat, jest istotnie wyższa, niż cena zakupu uiszczona przez S. P. (1) (należy bowiem zważyć, że podmiot zawierający z nim umowę warunkową sprzedaży nieruchomości, w ramach wzajemnych rozliczeń uwzględnił nie tylko wartość nieruchomości, ale także wartość ekonomiczną przejętego prawa do wydobywania kopaliny).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwo jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie w całości.

W myśl art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Przepis ten statuuje, zatem przesłanki żądania uznania czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela, którymi są:

- dokonanie przez dłużnika ważnej czynności prawnej,
- pokrzywdzenie wierzyciela,
- uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej,
- świadomość dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela,
- świadomość osoby trzeciej o pokrzywdzeniu wierzyciela lub też możliwość powzięcia takiej informacji przy zachowaniu przez dłużnika należytej staranności.

Podstawowym warunkiem skuteczności zaskarżenia czynności prawnej dłużnika jest, aby czynność ta była ważnie zawarta między dłużnikiem, a osobą trzecią, gdyż w przypadku braku takiej ważności czynność ta będzie mogła być zakwestionowana, czy to z powodu wad oświadczenia woli, czy to z powodu jej niezgodności z prawem, czy też zmierzania do obejścia prawa, bądź sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Każdorazowo jednak, w takiej sytuacji konstrukcja prawna skargi, opartej na przepisie art. 527 k.c., nie będzie miała zastosowania. W sprawie niniejszej ważność przedmiotowej umowy darowizny nieruchomości lokalowej nie budziła wątpliwości.

Drugą przesłanką skuteczności skargi pauliańskiej jest działanie dłużnika zmierzające do pokrzywdzenia wierzyciela. Paragraf 2 wskazanego wyżej przepisu wskazuje, iż czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny, albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Istotnym jest, że oceny, czy dokonana czynność prawna krzywdzi, czy też nie, wierzyciela, dokonuje się nie według stanu z chwili dokonania czynności, lecz według stanu z chwili jej zaskarżenia (wyrok SN z 24.01.2000 r., IIICKN 554/98 oraz z 22.03.2001 r., V CKN 280/00). Przez pojęcie „niewypłacalności dłużnika” należy rozumieć aktualny, tj. istniejący w chwili orzekania brak możliwości wywiązania z ciążących na dłużniku zobowiązań finansowych. Niewypłacalność oznacza, zatem taki stan w majątku dłużnika, kiedy egzekucja nie może przynieść zaspokojenia roszczenia wierzyciela, bądź gdy zaspokojenie można uzyskać dodatkowym, znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka (wyrok SN z 28.11.2001 r., IV CKN 525/00). Dla spełnienia tej przesłanki konieczna jest, a jednocześnie również wystarczająca, świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzyciela w całości. Okolicznością bezsporną w sprawie jest to, że dłużnik powoda nie zapłacił swego długu, jak również to, że prowadzone przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne, zmierzające do wyegzekwowania tego długu, okazało się bezskuteczne, z uwagi na brak ujawnienia przez niego praw majątkowych, z których wierzyciel mógłby realnie zaspokoić się w sposób przymusowy. Ubocznie należy także zważyć, że dłużnik S. P. (1), pozostający z pozwaną w najbliższym stopniu pokrewieństwa, mimo świadomości ciążącego na nim zobowiązania i ewentualnych, negatywnych skutków dla sytuacji majątkowej córki, nie podjął żadnych działań w kierunku dobrowolnego uiszczenia długu, z wykorzystaniem środków finansowych otrzymanych potencjalnie ze sprzedaży umownej nieruchomości, której jest właścicielem, mimo zawarcia już stosownej umowy warunkowej. Taka sprzedaż, w oparciu o ceny rynkowe, bez konieczności zwrotu kosztów postępowania egzekucyjnego (obejmującego, co istotne, także koszty poniesione przez samych wierzycieli, w tym koszty wynagrodzeń ich pełnomocników), stanowiłaby bezspornie rozwiązanie znacząco korzystniejsze dla dłużnika, niż sugerowanie wierzycielowi, by doprowadził do sprzedaży tej nieruchomości, w drodze postępowania egzekucyjnego, przy wielości podmiotów egzekwujących. Takie zachowanie dłużnika powoda jednoznacznie wskazuje na jego świadomość, iż w wyniku dokonania darowizny nieruchomości lokalowej, której był właścicielem, znacząco utrudnił wierzycielowi możliwość odzyskania całości długu, zaś podjęcie czynności egzekucyjnych w stosunku do opisywanej powyżej nieruchomości rolnej wymagać musi od wierzyciela dodatkowego, znacznego nakładu kosztów, czasu i ryzyka przy braku gwarancji zaspokojenia się choćby tylko w części.

Kolejnym warunkiem, umożliwiającym zaskarżenie czynności prawnej dokonanej przez dłużnika jest - jak w niniejszej sprawie - uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią. Korzyść ta może zostać osiągnięta bądź przez nabycie prawa majątkowego, bądź przez zwolnienie osoby trzeciej ze zobowiązania przysługującego dłużnikowi, skutkiem zaś jest każdorazowo zwiększenie się majątku osoby trzeciej, co z kolei pociąga za sobą umniejszenie majątku dłużnika.

Należy podkreślić, że pokrzywdzenie wierzyciela nie musi być zamiarem dłużnika. Dla przyjęcia tej przesłanki wystarczy, bowiem aby dłużnik pokrzywdzenie to przewidywał w granicach ewentualności. Świadomość, co najmniej potencjalnego pokrzywdzenia musi, zatem istnieć w chwili dokonywania czynności prawnej. W tym miejscu należy wskazać, że ustawodawca ustanowił w art. 529 k.c. domniemanie prawne, stanowiące ułatwienie dowodowe dla wierzyciela (powoda), w postaci domniemania działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela. Przepis ten stanowi, że w sytuacji, gdy w chwili dokonywania zaskarżonej czynności dłużnik był niewypłacalny (czyli nie spłacał znanych mu długów – jak w niniejszej sprawie) domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania określonej czynności. Powyższe

domniemanie jest wzruszalne, jednakże ciężarem dowodu została tu obarczona strona pozwana, która winna ponad wszelką wątpliwość wykazać, iż dłużnik nie działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Obowiązkowi temu pozwana w niniejszym procesie nie podołała, fakt przeciwny został ustalony kategorycznie.

Dla porządku należy również wskazać, że także osoba trzecia powinna mieć świadomość, bądź też, przy zachowaniu należytej staranności, przynajmniej możliwość powzięcia informacji, czy działanie dłużnika ma na celu pokrzywdzenie wierzyciela.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na fakt, że w sytuacji, kiedy osoba trzecia jest osobą będącą w bliskich stosunkach z dłużnikiem (jak w niniejszej sprawie) ustawodawca w art. 527 § 3 k.c. wprowadził kolejne domniemanie zgodnie, z którym przyjmuje się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. W sprawie niniejszej było to jednak nieistotne, gdyż w przypadku, kiedy osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie (jak w niniejszej sprawie) ustawodawca w art. 528 k.c. ustanowił normę, że wierzyciel może żądać uznania czynności prawnej za bezskuteczną nawet w sytuacji, gdy osoba ta nie wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, czy też wręcz przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć. W takiej sytuacji charakter bezpłatności dokonanej czynności prawnej powoduje, że żadne inne dodatkowe przesłanki, oprócz świadomości pokrzywdzenia wierzyciela przez dłużnika nie są konieczne, aby czynność taką można było uznać, w stosunku do niego, za bezskuteczną.

Przy ustalonym w sprawie niniejszej stanie faktycznym istnienie przesłanek wymienionych w cytowanych przepisach nie może budzić i w ocenie Sądu nie budzi wątpliwości tym bardziej, że w niniejszej sprawie mają zastosowanie wskazane wyżej domniemania prawne wskazane w art. 527 § 3 k.c. oraz art. 528 k.c.

Pozwana M. C. (1), co w sprawie niniejszej było poza sporem, zawarła ze swoim ojcem S. P. (1) ważną umowę darowizny mocą, której rodzic darował jej bezpłatnie własność nieruchomości - lokalu mieszkalnego.

W realiach niniejszej sprawy nie budzi także wątpliwości fakt, że przedmiotowa czynność prawna dokonana została z pokrzywdzeniem wierzyciela, skoro w jej wyniku dłużnik S. P. (1) stał się niewypłacalny w stopniu wyższym (vide bezskuteczność egzekucji). Warto również w tym miejscu wskazać, że S. P. (1) jeszcze przed dokonaniem przedmiotowej czynności prawnej miał problemy z terminową spłatą ciężących na nim zobowiązań. Przenosząc nieodpłatnie na rzecz córki własność przedmiotowego lokalu wyżył się tym samym istotnego składnika majątku, do którego posiadał tytuł prawny (nota bene nabył własność tej nieruchomości, jako „zabezpieczenie na starość” za pieniądze, które ówczesnie winien był już przeznaczyć na spłatę wymagalnych wierzytelności powoda).

Odnosząc się do treści omówionego wyżej art. 527 § 2 k.c. zwrócić również należy uwagę na fakt, o czym mowa wyżej, iż oceny, czy czynność prawna krzywdzi wierzyciela, dokonuje się nie według stanu dokonania czynności, lecz według chwili jej zaskarżenia. Należy, zatem z całą stanowczością podkreślić, że niewypłacalność S. P. (1) istniała w chwili wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie. Zdaniem Sądu pokrzywdzenie wierzyciela przez zawarcie przedmiotowej umowy spowodowało stan niewypłacalności dłużnika i jest w realiach niniejszej sprawy faktem udowodnionym. Jak wyżej wskazano, niewypłacalność dłużnika powoduje, że potencjalna egzekucja prowadzona przeciwko dłużnikowi jest bezskuteczna, ewentualnie zaspokojenie można uzyskać, lecz jedynie w części lub znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka – czego żaden przepis prawa stanowionego nie wymaga od wierzyciela.

Dla przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, wystarczy jedynie wykazanie, że na podstawie zaskarżonej czynności prawnej nabyła ona rzecz lub prawo albo została zwolniona z obowiązku, co spowodowało zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzyciela (vide wyrok SN z 7.12.1999 r., I CKN 287/98). Faktem jest, że w wyniku zawarcia przedmiotowej umowy pozwana bezpłatnie uzyskała znaczącą korzyść majątkową. Mimo, że pozwana kwestionowała w toku postępowania fakt posiadania wiedzy, zarówno o działaniu ojca zmierzającym do pokrzywdzenia powoda, jak i jego niewypłacalności, to jednak zarzuty te, w wypadku ich udowodnienia, mogłyby jedynie prowadzić do obalenia domniemania wynikającego z treści art. 527 § 3 k.c., jednakże nie wpływałyby to na treść rozstrzygnięcia z uwagi na normę z art. 528 k.c., zgodnie, z którą w sytuacji, kiedy skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie,

wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Z tej przyczyny, powód może żądać uznania przedmiotowej czynności za bezskuteczną wobec niego, wykazując jedynie, iż sam dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. W tym miejscu wypada wskazać, że świadomość jest stanem wewnętrznym każdej osoby i w sposób bezpośredni możemy się o niej dowiedzieć jedynie w sytuacji, gdy dana osoba sama przekáže swoje wrażenia, lub też w sposób pośredni, tj. poprzez zachowanie tej osoby. Mając to na względzie ustawodawca nie wymaga od wierzyciela szczególnej formy dowodów na wykazanie swoich twierdzeń. Należy tu raczej ustalić pewien określony zestaw faktów i dowodów, które w sposób pośredni, ale spójny i logiczny wykażą, że przesłanki zawarte przepisach prawa zostały spełnione (por. M. Jasińska „Skarga pauliańska- istota idei zaskarżenia” Prawo Spółek Nr 5/2004).

Dla skutecznego wniesienia skargi opartej na wskazanych wyżej przepisach nie jest konieczne, aby dłużnik stał się niewypłacalny całkowicie. Wystarczy, aby dłużnik stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przez dokonaniem przedmiotowej czynności. Dłużnik zaś staje się niewypłacalny w wyższym stopniu wtedy, gdy zaspokojenie można uzyskać z jego dalszego majątku jedynie znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. Stan niewypłacalności dłużnika w stopniu wyższym, obejmuje, zatem zarówno utrudnienie jak i odwleczenie zaspokojenia się wierzyciela, lub brak gwarancji pełnego zaspokojenia (por. wyrok SN z 28.11.2001 r., IV CKN 525/00).

Należy również podnieść, że zgodnie z judykaturą, przewidziany w art. 527 § 2 k.c. związek między czynnością prawną dokonaną przez dłużnika, a stanem jego niewypłacalności, ewentualnie powiększeniem niewypłacalności nie może być ujmowany, jako związek adekwatny, kauzalny, w rozumieniu art. 361 § 1 k.c., właściwy w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej (wyrok SN z 22.10.2004 r., II CK 128/04). Wystarczające jest, bowiem zwykle wykazanie tego, że zaskarżona czynność spowodowała rezultat w postaci niewypłacalności dłużnika lub niewypłacalność taką powiększyła.

W ocenie Sądu, w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego nie budzi wątpliwości, że S. P. (1) w wyniku zawarcia przedmiotowej umowy z pozwaną stał się nie tylko niewypłacalny w wyższym stopniu, ale de facto niewypłacalny całkowicie (jego pozostały majątek nie pozwala, bowiem na realną spłatę całości zadłużenia wobec powoda). Sam fakt dokonania przez dłużnika określonej czynności prawnej nie narusza żadnych praw wierzyciela, jeżeli może on zaspokoić swą wierzytelność z innego majątku dłużnika. Ochrona przewidziana w art. 527 k.c. przysługuje, zatem wierzycielowi jedynie w sytuacji, kiedy brak jest wystarczającego majątku dłużnika, do którego można skierować ewentualną egzekucję. Rzeczą wierzyciela, który chce z tej ochrony skorzystać, jest zatem wykazanie, że przysługuje mu względem dłużnika wierzytelność oraz, że nie może być ona zaspokojona z majątku dłużnika, na skutek dokonanej przez niego czynności prawnej, w wyniku której stał się niewypłacalny, albo niewypłacalny w stopniu wyższym niż był przed dokonaniem tej czynności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 20.11.1996 r., I ACr 306/96). Niniejsze postępowanie jednoznacznie wykazało, że S. P. (1) nie posiada obecnie majątku, z którego powód mógłby uzyskać pełne, pewne zaspokojenie.

Postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie wykazało nadto, iż S. P. (1), będący doświadczonym uczestnikiem obrotu gospodarczego, przed zawarciem przedmiotowej umowy z pozwaną, nie realizując swego zobowiązania z zawartej umowy z powodem i innymi podwykonawcami, miał świadomość szkodliwości swoich działań wobec powoda. Tym samym, spełniona została przesłanka istnienia po stronie dłużnika działania ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Do przyjęcia, bowiem, istnienia u dłużnika świadomości pokrzywdzenia wierzyciela, o której mowa w przepisie art. 527 § 1 k.c., wystarczy, by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 12.05.2005 r., I ACa 1764/04 oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19.11.1997 r., I ACa 737/97). Sąd uznał, zatem, że S. P. (1) zawierając przedmiotową umowę z pozwaną miał świadomość, że co najmniej utrudnia powodowi drogę do zaspokojenia jego roszczeń.

W związku z powyższym Sąd uznał, iż spełnione zostały ustawowe przesłanki uznania przedmiotowej umowy darowizny za bezskuteczną w stosunku do powoda, w zakresie, w jakim domagał się tego powód.

Orzeczenie o kosztach procesu uzasadnia treść art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. Na koszty poniesione przez stronę powodową, jako celowe dla dochodzenia roszczenia, składają się: opłata od pozwu, opłata skarbowa od pełnomocnictwa i wynagrodzenie pełnomocnika ustalone w wysokości objętej dyspozycją § 6 Rozporządzenia MS z 28.09.2002 r. (t.j. Dz.U. z 23.04.2013 r., poz. 490).

Z tych względów, Sąd orzekł w trybie przewidzianym w art. 347 k.p.c.